

'Groene investeringen kunnen ons uit de crisis helpen'

Hij is de naamgever van de prijs, zij al sinds het begin jurylid. Beiden zijn hoogleraar en zien duurzaam ondernemen als de motor van innovatie. Maar waar hij ervan overtuigd is dat we over een aantal decennia een volledig duurzame economie hebben, twijfelt zij of het snel genoeg zal gaan. Herman Wijffels en Annemieke Roobeek. Een gesprek.

Hoogleraar Duurzaamheid en Maatschappelijke Verandering aan de Universiteit Utrecht. Herman Wijffels is het sinds 1 oktober. 'We gaan de combinatie tussen de kwaliteit van leven en het gebruik van de aarde in de komende vijftig jaar onderzoeken', zegt hij. 'Ik draag daar vanuit mijn maatschappelijke ervaring aan bij.' Waar Wijffels net komt kijken als hoogleraar, is Annemieke Roobeek een oude rot in het vak: zij is het al twintig jaar in diverse hoogleraarposten. Momenteel is zij hoogleraar Strategie en Transformatiemanagement op Business Universiteit Nyenrode. Ook in haar vakgebied spelen duurzaamheid en innovatie een belangrijke rol.

Hoe staat het met duurzame innovatie in het bedrijfsleven?

Wijffels: 'Het tempo van vernieuwing is nog laag, maar ik ben hoopvol gestemd. Er zijn in Nederland bijvoorbeeld al meer dan driehonderd bedrijven bezig met duurzame energie en zo'n tien producenten van elektrische voertuigen. Zowel bij de multinationals als in het midden- en kleinbedrijf wordt het opgepakt. Maar de echte uitvinders zitten toch bij kleine bedrijven.' Roobeek: 'Klopt. Grote bedrijven blijven vaak op hun cash cows zitten. Ze hebben het geld en de denkkracht voor doorbraakinnovaties, maar de uitkomsten steken schril af tegen de vindingen van kleine bedrijven. Ik heb mijn hoop gevestigd op de jonge, ondernemende studenten. Die willen niet alleen wetenschappelijk weten wat er kan, maar er in de praktijk iets mee doen. Ondernemen door kennis te benutten. Dat is exact wat we nodig hebben. Maar daar zijn wel bevrijdende kaders voor nodig.'

Die moet de overheid scheppen?

Roobeek: 'Er is veel mogelijk op het gebied van duurzaamheid, maar zonder politieke randvoorwaarden blijft het gerommel in de marge. De overheid moet duidelijke keuzes maken. Bijvoorbeeld duurzame, decentrale energieopwekking stimuleren door huizenbezitters, bedrijven en woningcorporaties flinke prikkels te geven. In Duitsland is dat tien jaar geleden al gebeurd. Daar word je beloond als je duurzame energie opwekt. Dat heeft geleid tot miljardeninvesteringen in schone energie en een grote betrokkenheid bij het onderwerp.'

Wijffels: 'En het levert duizenden banen op.

Ik ben ook grote voorstander van het Duitse systeem. Iedereen die daar energie opwekt, kan het overschot tegen een goede prijs verkopen aan de energiebedrijven. Dat systeem werkt als een trein. Decentrale energie heeft de toekomst. Je hebt ook in Nederland al wijken die zelf in hun energiebehoefte voorzien, maar de overheid kan dat proces aanmerkelijk versnellen.'

Waarom wil de Nederlandse overheid dat niet?

Wijffels: 'Er is grote weerstand is bij oude belangen. Werkgeversorganisatie VNO-NCW bijvoorbeeld probeert zo'n beetje alle duurzaamheidsmaatregelen van de overheid tegen te houden.' Roobeek: 'De gevestigde partijen traineren de boel inderdaad. Fossiele brandstofproducenten spreken over een energietransitie tot 2050, maar in 2020 moet er al een duidelijke ombuiging zichtbaar zijn. De overheid maakt een knieval voor die producenten. Ik vind dat extreem arrogant tegenover alle initiatiefnemers van duurzame innovaties die tegen de klippen op investeren en weinig steun krijgen.'

Wat moet er gebeuren om de politiek in beweging te krijgen?

Roobeek: 'Misschien dat het bedrijfsleven dat kan afdwingen. Bedrijven die duurzaam bouwen, maar hun energie niet kwijt kunnen aan het net, bijvoorbeeld.'

Wijffels: 'Het gaat denk ik niet alleen om bedrijven, ook om consumenten. Elke koopbeslissing kent een moreel aspect. Als er maatschappelijk overduidelijk draagvlak is voor duurzaamheid, dan zal de politiek wel overstag moeten.'

Kan de huidige crisis de politiek positief beïnvloeden?

Wijffels: 'Voorlopig niet. Niet alleen in Nederland, maar ook in andere westerse landen zie ik vooral reddingsoperaties om de boel aan de gang te houden. Versnelde investeringen in de vergroening van de economie zitten niet in het beleid. Terwijl groene investeringen ons uit de crisis kunnen helpen, ze zijn een bron van nieuwe bloei.'

Gelukkig hebben we de Herman Wijffels Innovatieprijs.

Wijffels: 'Onlangs heb ik bij de boerderij van Natuurmonumenten aan het Naardermeer de NETHE, een geothermische warmtewisselaar, in gebruik genomen. Dat was in 2008 een van de winnaars van de Herman Wijffels Innovatieprijs 2008. Een mooi voorbeeld van de vernieuwing die nodig is. De prijs geeft aan die vernieuwing een impuls, denk ik.'

Roobeek: 'De Herman Wijffels Innovatieprijs is inderdaad een enorme stimulans voor bedrijven om duurzaam te innoveren. Je ziet het hoe de prijs zich in de loop der jaren ontwikkeld heeft. De kwaliteit van de inzendingen is professioneler geworden. Toen we net begonnen, zaten er nog veel hobbyïsten bij met een uitvinding, tegenwoordig combineren inzenders vaak complexe technologieën met elkaar en wordt er al vroeg contact gelegd met kennisinstellingen. Dat levert vaak verrassende innovaties op, die steeds meer concrete oplossingen bieden voor de duurzaamheidsuitdagingen waarvoor we staan. Er is duidelijk sprake van een lerende maatschappij.'

En er was opnieuw een recordaantal inzendingen in 2009.

Roobeek: 'Dat is natuurlijk het sterke van de decentrale organisatie van de Rabobank. Lokale Rabobanken spelen een belangrijke rol bij de inzendingen: zij zijn de scouts, zij stimuleren hun klanten om zich in te schrijven. Dat werkt. Bovendien heeft de bank daardoor in het afgelopen decennium veel expertise opgebouwd als het gaat om innovaties en welke vraagstukken in de markt spelen.'

Er zit geen vrouw bij de genomineerden. Zijn zij niet innovatief?

Roobeek: 'Het technische terrein waarop de Herman Wijffels Innovatieprijs focust, is nog vooral voorbehouden aan mannen. Op de technische universiteiten zien we dat beeld ook. Dat is ook niet zo erg. Vrouwen zijn organisatorisch en bedrijfseconomisch sterk en op vele andere fronten actief, dus bij de uitvoering van technische innovaties komen we zeker vrouwen tegen.'

Tot slot: krijgen we ooit een echt duurzame economie?

Wijffels: 'Je ziet aan de vele duurzame initiatieven dat het er echt gaat komen. Energieneutrale woningen en gebouwen, producten die volledig recyclebaar zijn. Maar het gaat langzaam, het zal nog zeker enkele decennia duren voor het zover is.'

Roobeek: 'Het zou prachtig zijn, maar ik twijfel of het binnen de tijdskaders gaat lukken. Zeker als de politiek blijft zoals hij nu is.'